

Veluws Hout, Natuurlijk!

Foto: Mark van Benthem

Foto 5a

Mark van Benthem

Duurzaam bosbeheer is gestoeld op ecologische, sociale en economische principes. Deze laatste component, de financiering van bosbeheer, is in Nederland steeds meer afhankelijk geworden van subsidies en dat is geen stabiele financiële basis. Houtinkomsten zijn minder gevoelig voor politieke ontwikkelingen. Het is één van de weinige directe economische functies van het bos, waardoor ze van groot belang zijn voor de duurzame instandhouding van het bos. De beheermaatregel dunning levert vrijwel altijd een positief saldo op als het hout op stam wordt verkocht. Daarmee is het bosbeheer echter nog niet betaald.

Veluwe
hout
natuurlijk

Jaarlijks oogsten we in het ruim 360.000 ha grote Nederlandse bos circa 1,2 miljoen m³ hout. Dat is slechts 55% van de jaarlijkse bijgroei. Een kleine miljoen m³ bestaat uit industrieel rondhout. Het gros hiervan gaat naar bulkproducten als zaaghout voor verpakkingen en tuinhout (38%) en ruim 40% gaat naar de vezelindustrie. Ruim 10% gaat naar de bouw (inclusief vloeren) en slechts een klein gedeelte naar de meubelindustrie. Het Nederlandse bos kan in potentie meer kwaliteitshout leveren, met een hogere toegevoegde waarde. Zo wijzen recent uitgevoerde testen uit, dat inlands lariks bijvoorbeeld heel goed scoort in sterkte. Zelfs beter dan velen vooraf verwachten. Dergelijke onderzoeksresultaten banen de weg naar een hoogwaardigere toepassing van inlands hout, met name voor constructieve toepassingen.

Dit kan ook leiden tot het vervangen van tropisch hardhout, met alle milieuvordelen van dien. Onder de noemer 'het juiste hout, op de juiste plek' voert Probos momenteel een project op dit vlak uit. Voor dergelijke toepassingen is niet alleen kwaliteit nodig, maar vooral ook continuïteit en voldoende volume in het aanbod. De sector is niet gebaat bij realisatie van alleen voorbeeldprojecten. Bovendien is het van belang een gesloten keten te hebben van producent-verwerker-leverancier.

Streekeigen product

In 2004 was de houtprijs niet zo gunstig als nu. Voor een aantal Veluwe bouseigenaren en Stichting Probos was dit de aanleiding om rond de tafel te gaan zitten en te kijken op welke wijze bouseigenaren een betere prijs voor (een deel van) hun hout kunnen krijgen en daarmee een beter rendement

Foto:Mark van Berthien

Foto 1

uit het bosbedrijf. Al snel werd geconcludeerd dat gezocht moest worden naar aansprekende producten, waar emotie aan te koppelen is en waarbij de bouseigenaren zelf de hierboven genoemde keten kunnen sluiten. Verschillende praktijkvoorbeelden in de agrarische sector laten zien, dat emotie goed te koppelen is aan streekeigen producten. Bij dergelijke producten speelt prijs een minder grote rol. Daarom is gekozen voor het ontwikkelen van een product van FSC gecertificeerd Veluws hout van Veluwse bouseigenaren, met een Veluws design, eigen logo en geproduceerd door Veluwse bedrijven. Behalve dat dit tot betere houtinkomsten moet leiden, draagt dit ook bij aan de positieve positionering van de regio (Veluwe), Nederlands hout en aan de houtoogst in het algemeen. Vooral het koppelen van het product hout aan de identiteit en het imago van de Veluwe, bossen zijn immers hét parapadeardje van de Veluwe, is in de provincie goed ontvangen.

Deelnemers

De provincie Gelderland en het ministerie van LNV hebben dit initiatief als een pilot project ondersteund. De volgende bouseigenaren, goed voor ruim 20.000 ha FSC gecertificeerd bos op de Veluwe, nemen deel: Landgoederen Welna en Tongeren, Het Geldersch Landschap, Nationaal Park De Hoge Veluwe, gemeente Epe en Kroondomein Het Loo. Staatsbosbeheer heeft zich ook aangesloten. Er is dankbaar

Foto 2, gastenverblijf

gebruik gemaakt van de jarenlange ervaring van Staatsbosbeheer Dienstverlening met het vermarkten van eindproducten gemaakt van hun eigen hout.

Van de natuur naar de stad

Binnen het project zijn verschillende producten ontwikkeld. Landgoed Welna, met de werkmatschappij Welna-BouwHout, heeft veel ervaring opgebouwd met het leveren van maatwerk gebouwen volgens het houtstapelbouw principe (zie ook www.welna.eu). Op landgoed De Eese en bij het Henschotermeer staan monumentale, bijna honderd jaar oude in stapelbouw uitgevoerde houten gebouwen. Weliswaar niet van inlands grenen, maar toch zeer goede voorbeelden die in onze tijd navolging op (nieuwe) landgoederen verdienen. Misschien zelfs uit te voeren met het kwaliteitshout van bijvoorbeeld het eigen landgoed. Welna-BouwHout heeft naast de eigen werkschuur annex kantoor verschillende clubgebouwen gerealiseerd op recreatieterreinen als Bussloo, Leeuwarden, Mook en Voorthuizen (zie foto 1). Bovendien is deze winter de werkschuur met kantoor voor het gemeentelijke bosbedrijf van Epe opgeleverd. Op dit moment is Welna-BouwHout aan het onderzoeken of er ook in het stedelijk gebied meer met inlands hout gebouwd kan worden. De uitbreidingen van het stedelijk gebied in de komende jaren staan veelal in het teken van duurzaamheid en regionale betrekkingen. Zo moet er rekening gehouden worden met verschillende zaken zoals, demografische ontwikkelingen, hogere eisen aan milieu en leefomgeving, de noodzakelijke vermindering van energie- en grondstoffengebruik en de gevolgen van klimaatverande-

Foto:Mark van Berthien

Foto 3

ring. Inhakend op deze ontwikkelingen wil Welna-BouwHout onder de noemer 'Breng de natuur naar de stad' het bouwen met lokaal hout onder de aandacht brengen. Het idee is om het lokale kwaliteitshout, wat momenteel onvoldoende benut wordt, functioneel en esthetisch optimaal tot zijn recht te laten komen in aansprekende modern-stedelijke ontwerpen, waarmee het ook sterk bijdraagt aan het verbeteren van het imago van (inlands) hout. Hierdoor kan hout(stapel)bouw een mooie rol krijgen in het bouwen in het stedelijk gebied. Hout en helemaal inlands hout, is immers een zeer milieuvriendelijke en hernieuwbare grondstof. Mits goed toegepast, is het duurzaam, functioneel en, in tegenstelling tot veel andere materialen, ontlast hout het milieu. Opdrachtgevers en vergunningverleners blijken terecht, gevoelig voor dergelijke argumenten. Het plaatsen van een gebouw op een aantal recreatieterreinen was minder vanzelfsprekend geweest als er geen keuze was gemaakt voor het materiaal hout, afkomstig uit FSC gecertificeerde, lokale bossen.

Foto 4a

Veluws Gastenverblijf en houten dakpannen

Meer specifiek voor het buitengebied is binnen het project een luxe gastenverblijf ontworpen (zie foto 2). Het gastenverblijf wordt gebouwd in het houtstapelbouw principe, heeft typische Veluwe details zoals het wolfsdak en biedt plaats aan vier personen (inhoud circa 225 m³). Een prachtige verkoopbrochure ('artist impression') is beschikbaar. Uit marktonderzoek blijkt dat de vooruitzichten voor dit product voor de meer exclusieve recreatieparken en de particulier met ruimte om het huis goed zijn. Indien gewenst, kan het Veluws Gastenverblijf met houten dakpannen, ook wel shingles, shakes, (dak)leien of schalies genoemd, bekleed worden. In Nederland is de toepassing van houten pannen nog uitzondering, maar in bijvoorbeeld Duitsland, Oost Europa, de Alpenlanden en Scandinavië zijn legio voorbeelden te vinden. Vroeger was het gebruik van met name eiken dakpannen ook in Nederland meer algemeen. Op verschillende oude molens zijn ze, deels als gevelbekleding, tot op de dag van vandaag aan te treffen. Na een oriënterend onderzoek is ervaring opgedaan met lariks en douglas ruw bezaagde pannen op Het Loo en het Nationaal Park de Hoge Veluwe (zie foto's 3 en 4). Op landgoed Staverden heeft Het Geldersch Landschap lariks en douglas pannen, op traditionele wijze en onder deskundige leiding van twee Bosnische experts, gekloofd en toegepast (zie foto 5). Het Geldersch Landschap heeft deze experts naar Nederland gehaald, om aan vakmensen hier de kneepjes van het vak te leren. Deze pannen, van hout afkomstig van datzelfde landgoed, worden door het Geldersch Landschap bij de restauratie van een prieel op het landgoed toegepast. Naar wens kan ook het Veluws Gastenverblijf met houten pannen bekleed worden. Uit het oriënterende onderzoek blijkt, dat de

Foto 4b

duurzaamheid van een dergelijk dak mits goed aangebracht (voldoende ventilatie, steile dakhelling, e.d.), zeker vergelijkbaar is met een rieten dak.

Op de website www.veluwshout.nl worden, naast achtergronden, de verschillende producten vertoond en er kunnen bestellingen geplaatst worden.

Bewustzijn

Ondanks dat bovenstaande producten veelbelovend zijn, is het vergroten van het bewustzijn voor het gebruik van Veluws (Nederlands!) Hout, onder meer door de verschillende artikelen die naar aanleiding van projectactiviteiten zijn verschenen en de unieke kansen die het biedt om de regio te profileren, één van de belangrijkste resultaten. Het project heeft op veel plekken wat losgemaakt. Denk hierbij aan de Veluwe Commissie, de provincie en het Veluws Bureau voor Toerisme. Werd twee jaar geleden bij de ontwikkeling van de Transferia en P-Veluwe's simpelweg voorbij gegaan aan het gebruik van hout als materiaal, waarbij de uiteindelijk gekozen kunststofborden wel een 'houten' tekening kregen, nu wordt Probos en Welna-BouwHout benaderd met de vraag of een bepaald product ook in (Veluws) hout gemaakt kan worden.

Foto 5b

Heeft het de boseigenaar nu meer geld opgeleverd? Sinds het begin van het project in 2005 is de houtprijs fors gestegen en binnen de relatief korte projectduur (2 jaar) is het aantal gerealiseerde projecten beperkt. Het op grotere schaal vermarkten van de producten moet nog plaatsvinden. Wel is voor het hout, dat voor de verschillende in houtstapelbouw gerealiseerde gebouwen direct bij de deelnemende eigenaren is afgenomen, € 5,- per m³ bovenop de geldende marktprijs betaald. Tevens heeft het project de deelnemende boseigenaren meer argumenten opgeleverd om ook binnen de eigen organisatie meer hout toe te passen.

Het project kon op veel bijval rekenen bij de serie presentaties voor de leden (boseigenaren) van de verschillende Bosgroepen. Het blijft niet alleen bij enthousiaste reacties. In verschillende regio's wordt gewerkt aan concrete projecten, zoals IJsselhout en Twents Hout. Afgelopen december is de stichting Streekeigen Hout opgericht. Het is de bedoeling hiermee een platform te bieden en ervoor te zorgen dat de verschillende initiatieven elkaar ondersteunen. Bovendien kan de consument via dit platform op www.streekeigenhout.nl, dat binnenkort gelanceerd wordt, de verschillende producten uit de verschillende regio's gemakkelijk vinden en bestellen. We spreken de wens uit, dat de prachtige producten van regionale makelij volop hun weg naar de consument mogen vinden. Daarmee draagt diezelfde consument bij aan de duurzame instandhouding van onze prachtige bossen! 🌲